

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Er ärendebeteckning: Ku2015/02346/KL

Remissvar angående Riksantikvarieämbetets rapport Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena

Lunds stift lämnar följande remissvar på den rubricerade rapporten.

Sammanfattande synpunkter

Vi anser att den föreslagna och delvis nya definitionen av begreppet kyrkobyggnad medför ett behov av samlad översyn och analys av vilka kyrkor uppförda efter 1939, som ändå ska omfattas av kulturmiljölagens bestämmelser. Vi vill även rikta uppmärksamhet på att den nya definitionen indirekt kan få inverkan på vilka kyrkliga inventarier som omfattas av kulturmiljölagens bestämmelser.

Vi anser att den av Riksantikvarieämbetet förespråkade och bakomliggande definitionen av begreppet kulturhistoriska värden är för snävt utformad. Detta eftersom den utesluter s.k. upplevelsevärden vid värdering av kyrkliga kulturminnen.

Vi delar Riksantikvarieämbetets uppfattning om att det behövs en särskild utredning om övertaliga kyrkor, men vill samtidigt poängtera vikten av att uppdraget för en sådan utredning avgränsas på ett tydligt sätt. Vi ser det även som självklart att utredningen sker i samverkan med Svenska kyrkan.

Synpunkter på rapportens författningsförslag

4 kap. 2 och 6 §§. Det kan konstateras att majoriteten av de ca 600 kyrkor som byggts efter utgången av 1939 inte längre kommer att omfattas alls av begreppet *kyrkobyggnad* enligt kulturmiljölagen (KML). Till dessa kyrkor hör i normalfallet dock även kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde. För att inte riskera att lagens skydd för sådana inventarier faller mellan stolarna, vore värdefullt om det i vart fall i förarbetena till den nya lagtexten klart uttalas att kyrkor byggda efter utgången av 1939 istället faller under definitionen *annan kyrklig byggnad* i 6 §.

4 kap. 8 §. Svenska kyrkan har tagit fram en specialbyggd databas avsedd för Svenska kyrkans kulturarvsföremål (Sacer). Databasen och dess innehåll är tillgängligt för länsstyrelsens handläggare. Vi föreslår därför att sista meningen i bestämmelsen istället ges följande lydelse: *Efter varje kontroll ska länsstyrelsens informeras om att så skett och en kopia av förteckningen sändas till eller på annat sätt hållas tillgänglig för länsstyrelsen.* Vi vill i sammanhanget även väcka frågan om det verkligen finns behov av det i bestämmelsen särskilt utpekade kontrollansvaret för stiftet. Alternativet vore att ålägga berörda

församlingar och pastorat att själva genomföra dessa kontroller (och redovisa resultaten av desamma till länsstyrelsen), jmf kommunernas kontrollansvar enligt 4 kap. 15 § KML.

Övriga synpunkter på rapportens bedömningar och förslag

Kyrkobyggnadsbegreppet, s. 48-49:

Genom förslaget till ny lydelse av 4 kap. 2 § KML kommer yngre kyrkobyggnader (uppförda under perioden 1940-1999) som utgångspunkt inte längre att stå under någon statlig tillsyn. Vi anser att respektive länsstyrelse i så fall bör göra en ordentlig analys och inventering av yngre kyrkobyggnader inom dess tillsynsområde. Arbetet avsett att ligga till grund för ny bedömning av vilka yngre kyrkobyggnader som ska omfattas av bestämmelserna i 4 kap. KML (enligt bestämmelsen i 4 kap. 4 § KML). Nuvarande urval bedöms vara snävt genomfört och dessutom baserat på en ofta ensidig analys av kulturhistoriska värden. För att få till stånd välgrundade och välförankrade analyser, ser vi det som viktigt att länsstyrelserna utför dem i samråd med berörda stift (jämför 18 § kulturmiljöförordningen).

Kulturhistoriskt värde, s. 52-53:

Eftersom översynen föreslår att begreppet kulturhistoriska värden införs i 4 kap. 3 § KML är det viktigt att detta definieras på ett fullgott sätt. Riksantikvarieämbetet lyfter i sammanhanget fram den Plattform för kulturhistorisk värdering och urval, som myndigheten rekommenderar för värdering av kyrkliga kulturminnen. Vi anser att den definition av kulturhistoriska värden som lanseras i plattformen är alltför snäv då den enbart är inriktad mot så kallade dokument- eller kunskapsvärden och utesluter upplevelsevärden. En alltför snäv tolkning av begreppet kulturhistoriska värden gör att vår uppfattning av det kyrkliga kulturarvet blir endimensionell och torftig samt att vi inte längre tar hänsyn till sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter gällande vårt kulturarv. Vi vill istället lyfta fram det resonemang om hur kulturhistoriska värden kan definieras, som förs i Kulturmiljöutredningens betänkande, Kulturmiljöarbetet i en ny tid (SOU 2012:37, s. 79-80). Här betonas vikten av att även upplevelsevärden vägs in vid värdering av det kyrkliga kulturarvet. Vi menar att denna bredare definition är bättre ägnad att ligga till grund för framtida tolkning av begreppet kulturhistoriskt värde i KML och kringliggande regelverk.

Utredning om övertaliga kyrkor, s. 58-59:

Den föreslagna utredningen behöver ske i samverkan med Svenska kyrkan. Uppdraget till utredningen bör noga avgränsas till enbart de frågor som berör samhällets och statens roll. Frågor om eventuell pastoral eller ekonomisk övertalighet av kyrkobyggnader i Svenska kyrkans församlingar och pastorat är en inomkyrklig fråga och bör inte omfattas av en statlig utredning.

På stiftsstyrelsens vägnar

Anders Eriksson
Stiftsjurist

Heikki Ranta
Stiftsantikvarie